

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Preddiplomski studij Informatologije

Kristina Orak

**Označivanje sadržaja iz područja muzeologije na primjeru
klasifikacijskih shema UDK i BC2**

Završni rad

Mentor: izv.prof.dr.sc. Kornelija Petr Balog

Osijek, 2011

Sadržaj

1. Uvod.....	4
2. Sadržajna (stvarna) obradba knjižnične građe	5
2.1. Predmetna obradba knjižnične građe.....	6
2.2. Klasifikacija.....	7
2.2.1. Klasifikacijske sheme i klasifikacijski sustavi.....	8
3. Univerzalna decimalna klasifikacija (Univerzal Decimal Classification)	9
3.1. Načela Univerzalne decimalne klasifikacije.....	10
3.2. Struktura Univerzalne decimalne klasifikacije.....	12
3.3. Uporaba Univerzalne decimalne klasifikacije	13
4. Blissova bibliografska klasifikacija (Bliss Bibliographic Classification).....	13
4.1. Struktura i načela BC2.....	15
4.2. Primjena Blissove bibliografske klasifikacije	16
5. Opća usporedba UDK i BC2.....	17
6.1. Cilj istraživanja.....	19
6.2. Hipoteza.....	19
6.3. Metodologija.....	19
6.4. Rezultati istraživanja	20
6.5. Rasprava	22
7. Zaključak.....	25
8. Literatura	27

Sažetak

Rad se bavi sadržajnom obradbom dokumenata iz područja muzeologije uspoređujući Univerzalnu decimalnu klasifikaciju i Blissov bibliografsku klasifikaciju, s naglaskom na revidiranom izdanju (BC2). Sadržajnom obradbom dokumenata se ustanovljuju i zapisuju sadržaji neke publikacije, a postoje dva osnovna pristupa u prikazivanju sadržaja građe: iskazivanje sadržaja odnosno predmeta uz pomoć abecedno predmetnih jezika te iskazivanje sadržaja uz pomoć alfanumeričkih klasifikacijskih shema. Predmetno označivanje postupak je opisivanja i izražavanja sadržaja dokumenta riječima prirodnog jezika u uporabi dok se klasifikacija definira kao podjela, razvrstavanje predmeta prema određenim kriterijima. Na području klasifikacije postoji nekoliko klasifikacijskih shema koje se zbog široke primjene mogu smatrati standardima među kojima su Blissova bibliografska i Univerzalna decimalna klasifikacija. U radu je opisano istraživanje u kojem je stupnju BC2 razrađenija u opisivanju predmeta iz područja muzeologije od UDK.

Ključne riječi: sadržajna obradba, Univerzalna decimalna klasifikacija, Blissova bibliografska klasifikacija, BC2, muzeologija

1. Uvod

Predmet bavljenja ovog rada jest usporedba obradbe sadržaja Univerzalne decimalne klasifikacije (UDK) i Blissove bibliografske klasifikacije, s naglaskom na revidiranom izdanju (BC2) iz područja muzeologije. Budući da je sadržajna obradba jedan od temeljni pojmova, rad je započet sa definiranjem istoimenog pojma te definiranjem dva osnovna pristupa u prikazivanju sadržaja građe: iskazivanje sadržaja odnosno predmeta uz pomoć abecedno predmetnih jezika te iskazivanje sadržaja uz pomoć alfanumeričkih klasifikacijskih shema. Nastavak se orijentira na klasifikacijske sheme i pojašnjavanje enumerativne, fasetne i analitičko-sintetičke vrste klasifikacijskih shema s navođenjem primjera svake pojedine vrste.

Budući da je temelj ovog rada usporedba Univerzalne decimalne klasifikacije i Blissove bibliografske klasifikacije svakoj klasifikacijskoj shemi se posvećuje poglavlje pojašnjavajući njezinu povijest, strukturu i načela te primjenu pojedine klasifikacijske sheme. Teoretski dio ovog rada se završava poglavljem u kojem se na općoj razini uspoređuju dvije navedene klasifikacijske sheme.

Istraživački dio rada započinje definiranjem cilja istraživanja koji bi bio utvrđivanje razlika u opisivanju predmeta iz područja muzeologije između Univerzalne decimalne klasifikacije i Blissove bibliografske klasifikacije. Nakon toga definira se hipoteza s pretpostavkom da će Blissova bibliografska shema biti razrađenija u opisivanju predmeta iz područja muzeologije od Univerzalne decimalne klasifikacije. Potom se definira metoda istraživanja i koji su izvori korišteni za istraživanje. Rad se nastavlja sa rezultatima istraživanja te završava raspravom s kojom se potvrđuje hipoteza s kojom je započeto istraživanje.

2. Sadržajna (stvarna) obradba knjižnične građe

Knjižnica je ustanova koja skuplja, čuva, obrađuje i daje na korištenje knjižničnu građu te se promatra kao sustav koji zadovoljava različite informacijske potrebe korisnika.¹ Rast količine dokumenata i znanja u knjižnicama doveo je do potrebe za sadržajnom obradbom dokumenata kojom se ustanovljuju i zapisuju sadržaji neke publikacije te na taj način korisnici pomoću stručnog ili predmetnog kataloga mogu pronaći željenu publikaciju.² Sadržajna obradba omogućuje i smještaj građe prema njezinu sadržaju, služi i u izradi bibliografija, a rezultat je iskazan kroz stvarne kataloge (računalne ili tradicionalne) te razne oblike organizacije i prezentacije zabilježenog znanja.³ Kako bi se lakše pronašla građa koriste se predmetni, umjetni jezici koji su izrađeni za posebnu svrhu pronalazanja informacija te opisuju ono o čemu dokument govori. Razlikujemo dvije vrste predmetnih jezika: abecedni predmetni jezici i klasifikacijski predmetni jezici.⁴ Postoji nekoliko razlika između ta dva jezika, prva je da abecedni predmetni jezici u obilježavanju koriste verbalne izraze dok klasifikacijski predmetni jezici uz verbalne izraze koriste i sustav znakova. Također, razlika je da abecedni predmetni jezici upotrebljavaju tezauruse i mjerodavne popise predmeta dok klasifikacijski predmetni jezici kao rječničko pomagalo upotrebljavaju klasifikacijske sheme. Osim toga, postoji i razlika u prikazivanju i redanju predmeta: abecedni predmetni jezici predmete redaju abecedno dok klasifikacijski predmetni jezici predmete redaju sustavno, prvo prema znanstvenom području te unutar područja hijerarhijski prema temi.⁵ Dakle, možemo reći da sadržajna obradba uključuje dva osnovna pristupa u prikazivanju sadržaja građe: iskazivanje sadržaja odnosno predmeta uz pomoć abecedno predmetnih jezika te iskazivanje sadržaja uz pomoć alfanumeričkih klasifikacijskih shema.

Sadržajna obradba dokumenata u knjižnici prepoznata je kao jedan od ključnih segmenata obradbe knjižnične građe, a usvajanje novih informacijskih tehnologija u knjižničarstvu učinilo je knjižnične informacije globalno dostupnima. Ta činjenica obvezuje knjižnične djelatnike na prihvaćanje i

¹ Usp. Gabriel, Dunja-Marija. Primjena UDK pri klasifikaciji knjižnične građe iz arheologije i srodnih znanstvenih područja u Nacionalno i sveučilišnoj knjižnici. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 49, 3/4(2006), str. 101.

² Usp. Tadić, Katica. Rad u knjižnici: priručnik za knjižničare. URL: <http://www.ffzg.unizg.hr/infoz/biblio/nastava/dz/text/pog4a.htm#19> (08-09-2011)

³ Usp. Lasić-Lazić, Jadranka. Sadržajna obrada u knjižnici. // Arhivi, knjižnice, muzeji / uredile Mirna Willer i Tinka Katić. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1998. Str. 165.

⁴ Usp. Svenonius, Elaine. Intelektualne osnove organizacije informacija. Lokve : Benja, 2005. Str. 125.

⁵ Isto. Str. 126.

korištenje standardiziranih i u široj knjižničnoj zajednici već općeprihvaćenih postupaka pa tako i sadržajna obradba građe traži odgovarajući sustav predmetne obradbe temeljen na općeprihvaćenim normama i smjernicama. Tijekom posljednjih godina posvećuje joj se znatna pažnja na međunarodnom planu čemu znatno pridonosi djelatnost nacionalnih i međunarodnih institucija kao što su *International Organization for Standardization - ISO* te *International Federation of Library Associations – IFLA*.⁶ Sve više sadržajna obradba knjižnične građe knjižničarsku zajednicu zaokuplja i na razini klasifikacije i na razini predmetne analize sadržaja dokumenta kako bi se uspostavili standardi i smjernice koji će biti temelj izgradnje svakog pojedinog nacionalnog sustava sadržajne obradbe. Upravo se izgradnjom sustava sadržajne obradbe na međunarodno prihvaćenim načelima omogućava i olakšava razmjena bibliografskih podataka.⁷

2.1. Predmetna obradba knjižnične građe

Predmetno označivanje postupak je opisivanja i izražavanja sadržaja dokumenta riječima prirodnog jezika u uporabi. Svrha predmetne obradbe je utvrditi predmet – temu određene publikacije ne uzimajući u obzir stručno područje kojemu ta tema pripada. Konačni cilj predmetne obradbe je izrada predmetnog kataloga, odnosno mogućnost pretraživanja fonda na osnovu predmetnica.⁸ Kod predmetne obradbe teksta pojmovni sadržaj dokumenta se ispituje i utvrđuje se sastoji li se od jednog ili više predmeta ili uopće nema predmeta.⁹ Predmetna odrednica, koja je najčešće složena predmetna odrednica, sastoji se od više pojmovnih jedinica. Svaka od tih jedinica istovremeno je i oznaka određene pojmovne jedinice koja s ostalim jedinicama čini smislenu pojmovnu cjelinu dokumenta, a koju je stvorio pisac i koju obrađivač treba vjerno prenijeti. Osim toga, svaka jedinica istovremeno je i oznaka određene pojmovne jedinice koja je u predmetnoj odrednici jedan od njenih sastavnih dijelova, zauzimajući prvo, drugo ili neko daljnje mjesto u redoslijedu koji je knjižničar odredio u skladu s pravilima oblikovanja predmetnih odrednica, a s ostalim jedinicama treba pretraživaču predočiti smisao predmeta.¹⁰ Cjelokupna predmetna odrednica treba biti vjeran iskaz o predmetu iz sadržaja dokumenta te je zato uz navođenja pojmovnih jedinica

⁶ Usp. Leščić, Jelica. Sadržajna obrada knjižne građe. // Bibliotekarstvo: godišnjak društva bibliotekara Bosne i Hercegovine. 43-46(1998-2001). URL: http://www.openbook.ba/bibliotekarstvo/43/43_jelica_lescic.htm (08-09-2011)

⁷ Isto

⁸ Usp. Tadić, Katica. Nav.dj.

⁹ Usp. Mikačić, Mira. Teorijske osnove sustava za predmetno označivanje. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1996. Str. 35.

¹⁰ Isto. Str. 38.

koje ulaze u njezin sastav potrebno utvrditi i odnose među tim jedinicama po čemu se sa sigurnošću može utvrditi smisao te pojmovne cjeline.¹¹ Predmetna analiza sadržaja jedan je od najsloženijih segmenata knjižničarskog rada te se radi na razvijanju izgradnje prekoordiniranih i postkoordiniranih jezika za indeksiranje zajedno sa izradom rječnika kontroliranih termina i tezaurusa. Prekoordinirani sustavi ili sustavi s prethodnih povezivanjem su sustavi u kojima se termini oblikuju u trenutku označivanja, dok postkoordinirani sustavi ili sustavi s naknadnim označivanjem zahtijevaju da korisnik u samome trenutku pretraživanja oblikuje jedan termin koji se sastoji od niza riječi i predstavlja traženi koncept.¹²

2.2. Klasifikacija

Klasifikacija je uvođenje i stvaranje logičnog reda i sustava. Definira se kao podjela, raspoređivanje ili razvrstavanje predmeta, pojava i pojmova na razrede, skupine itd. prema određenim kriterijima.¹³ Poznata je kao najstarije pomagalo za organizaciju znanja, a u knjižnicama se koristila kao tradicionalno pomagalo za označivanje i pretraživanje dokumenata. Zbog pojave sve većeg broja publikacija i potrebe za njihovim odgovarajućim razmještajem, knjižnična je zajednica u težnji uspostave reda ponudila niz klasifikacijskih sustava koji osiguravaju razvrstavanje prema sličnosti.¹⁴ Dokumenti u knjižnicama se označuju i pretražuju po simbolima koji predstavljaju određene predmete, teme ili područja. U knjižničarstvu, klasifikacija je postupak raspoređivanja predmeta prema nekom kriteriju u skupine koji ima određenu funkcionalnu vrijednost, bavi se stvarnom obradom dokumenata i sustavom označivanja pojmova, kao i jezicima za označivanje i dogovorenim simbolima.¹⁵ Predmet knjižnične klasifikacije je dokument, a rezultat rada je organizacija te fizički raspored dokumenata u klase. To se iskazuje postupkom koji uključuje korištenje sustava za označivanje, izradu stvarnih kataloga, klasifikacijski sustav te korištenje tog

¹¹ Isto. Str. 43

¹² Usp. Leščić, Jelica. Sadržajna analiza dokumenata: standardi, smjernice, pravila. // Godišnjak Gradske knjižnice i čitaonice Metel Ožegović 2 (1998). Str. 234.

¹³ Usp. Žuljević, Emir. Savremeni bibliotečki klasifikacioni sistemi. Sarajevo: Društvo bibliotekara BiH, 1988. Str. 32.

¹⁴ Usp. Gabriel, Dunja-Marija. Nav. dj. Str. 101.

¹⁵ Usp. Lasić-Lazić, Jadranka. Bibliotečna klasifikacija. // Znanje o znanju / Jadranka Lasić-Lazić. Zagreb: Filozofski fakultet, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti, 1996. Str. 60.

klasifikacijskog sustava za raspored građe na policama, u bibliografiji i klasifikaciji članaka. Također uključuje i jezik za označivanje te prevođenje i izbor termina za označivanje.¹⁶

U knjižničarstvu možemo govoriti oko četiri temeljne primjene klasifikacije. Najprije je to korištenje za raspored građe na policama, zatim za raspored informacija o zabilježenom u katalogu, potom korištenje klasifikacije za klasificiranje članaka u časopisima te u postupku pretraživanja.¹⁷

2.2.1. Klasifikacijske sheme i klasifikacijski sustavi

Na području klasifikacije postoji nekoliko klasifikacijskih shema koje se zbog široke primjene mogu smatrati standardima. Postoji nekoliko pristupa o definiranju vrsta klasifikacijskih shema, autori I.C.McIlwaine¹⁸ i Vanda Broughton¹⁹ donose podjelu na enumerativne i fasetne klasifikacijske sheme dok Sue Batley²⁰ donosi podjelu na enumerativne, fasetne i analitičko-sintetičke klasifikacijske sheme.

Enumerativne klasifikacijske sheme u svojim tablicama nabrajaju složene pojmove te predviđaju odnose. Nabrajaju sve moguće klase te su zbog toga nepregledne, a također je moguće i ponavljanje podataka budući da postoji sklonost da se razredi dijele unedogled.²¹ Pravila u takvim klasifikacijama ne dopuštaju klasifikatoru stvaranje nove klase te ispravno može klasificirati predmet samo ako je klasa već gotova. Najpoznatije enumerativne klasifikacijske sheme su Deweyeva klasifikacijska shema (*Dewey Decimal Classification – DDC*) i Klasifikacija kongresne knjižnice (*Library of Congress Classification – LCC*). Njihovu kompliciranost objašnjava činjenica da su nastale krajem 19. stoljeća kada su klasifikacije korištene samo za monografije te nije bilo kompliciranih predmeta dokumenata kao što su danas. Zbog njihove dugačke tradicije još uvijek su u uporabi i rasprostranjene.²²

Fasetne klasifikacijske sheme ne stvaraju popise i ne nabrajaju sve moguće pojmove nego sadrže samo one jednostavne te nema ponavljanja. Umjesto gotovih notacija, koriste osnovne notacije sa

¹⁶ Isto.

¹⁷ Isto.

¹⁸ McIlwaine, I.C. Univerzalna decimalna klasifikacija: upute za uporabu. Zagreb, Osijek: Lokve, 2004. Str. 26.

¹⁹ Broughton, Vanda. Essential classification. London: Facet Publishing, 2004. Str. 31.

²⁰ Batley, Sue. Classification in theory and practice. Oxford; New Hampshire: Chandos Publishing, 2005. Str. 6.

²¹ Usp. Broughton, Vanda. Essential. Nav. dj. Str. 31.

²² Usp. McIlwaine, I.C. Nav.dj. Str. 26.

zapisima za zajedničke i specifične pojmove što klasifikatoru koji mora sam napraviti notaciju daje veću slobodu i mogućnost dubljeg izražavanja predmeta.²³ Fasetne sheme su fleksibilnije te dopuštaju veću preciznost kod izražavanja kompleksnih predmeta od enumerativnih shema. Najpoznatije fasetne klasifikacijske sheme su *Colon Classification* (CC) koju je stvorio S.R. Ranganathan te Blissova bibliografska klasifikacija (*Bliss Bibliographic Classification* – BC)

Analitičko-sintetička klasifikacija je klasifikacija čiji se pojmovi rastavljaju na jednostavne elemente (analiziraju se), a zatim se kombiniraju (sintetiziraju) po čemu je i dobila naziv. Pojmovi mogu biti složeni ili mogu biti kombinacija dvaju složenih pojmova ili jednog jednostavnog i jednog složenog pojma.²⁴

Analizom literature možemo zaključiti da se sve autorice slažu da je Blissova bibliografska klasifikacija fasetna klasifikacijska shema dok oko Univerzalne decimalne klasifikacije postoje različite teorije. Najispravnije bi bilo reći za nju da je hibridna klasifikacijska shema koja ima karakteristike i enumerativne i fasetne sheme.

Budući da se u ovome radu govori o usporedbi Univerzalne decimalne klasifikacije i Blissove bibliografske klasifikacije u nastavku rada ćemo te dvije sheme detaljnije opisati.

3. Univerzalna decimalna klasifikacija (Univerzal Decimal Classification)

Krajem 19. Stoljeća Paul Otlet i Henri La Fontaine započeli su projekt stvaranja opsežnog popisa svega što je bilo napisano od izuma tiska – *Repertoire bibliographiques universel*. Taj je cilj ostao neostvaren poput onoga što si je zadala *International Federation of Library Associations* - IFLA svojim programom Univerzalne bibliografske kontrole (*Universal Bibliographic Control*).²⁵ Otlet i La Fontaine započeli su izradu kataloga na listićima kao pripremu za izradu zamišljene bibliografije, a budući da su željeli načiniti stručni raspored građe odabrali su Deweyevu Decimalnu klasifikaciju (*Dewey's Decimal Classification* – DDC). Klasifikaciju su prilagodili potrebama bibliografije: proširili su Deweyeve tablice, razradili opće pomoćne tablice, uveli uporabu točke nakon svake treće znamenke i napustili Deweyevo načelo 'minimum 3 znamenke'. Potpuno izdanje klasifikacijskih tablica pod naslovom *Repertoire bibliographique universel* objavljeno je 1905.-

²³ Usp. Batley, Sue. Nav.dj. Str. 6.

²⁴ Usp. McIlwaine, I.C. Nav.dj. Str. 28.

²⁵ Usp. Batley, Sue. Nav.dj. Str. 1.

1907. godine te je to ujedno i prvo međunarodno izdanje tablica Univerzalne decimalne klasifikacije (u nastavku UDK) s oko 30 000 podjela i abecednim kazalom s oko 38 000 jedinica. Objavljivanjem drugog izdanja (1927.-1933) prvobitna zamisao o glavnoj namjeni UDK kao pomagalu za razvrstavanje jedinica u *Repertoire bibliographique* potpuno je zamijenjena razvojem UDK kao klasifikacijske sheme prikladne za svaku namjenu. To drugo izdanje bilo je dvostruko opsežnije od prethodnoga i koristilo se kao osnova svih kasnijih izdanja i prijevoda. Pošto u početku nije bila namijenjena redanju knjiga na policama, ova klasifikacijska shema ponekad se čini komplicirana. Otlet i La Fontaine su 1895. godine osnovali Međunarodni institut za bibliografiju (*Institut internation de bibliographie – IIB*) u Bruxellesu, koji je 1931. godine promijenio naziv Međunarodni institut za dokumentaciju, a od 1937. godine naziva se Međunarodna federacija za dokumentaciju (*Federation internationale de documentation – FID*).²⁶

UDK Konzorcij (*UDC Consortium - UDCC*) sa sjedištem u Haagu, danas je krovna UDK udruga. Od 1992. godine djeluje kao konzorcij izdavača UDK i Međunarodne federacije za informaciju i dokumentaciju (*International Federation for Information and Documentation – IFID*). Jedan od prvih poslova UDK Konzorcija je bila izrada baze podataka koja je postala normativni, autorizirani tekst UDK. Ova normativna podatkovna baza poznata je kao Glavna uputna datoteka UDK (*UDC Master Reference File – MRF*). MRF baza sadrži oko 61 000 jedinica na engleskom jeziku, a dostupna je za uporabu pod licencom. Izdanja UDK tablica su različitog opsega (srednja, skraćena, džepna) dostupna su na mnogim svjetskim jezicima, a službeni jezik UDK je engleski jezik.

3.1. Načela Univerzalne decimalne klasifikacije

Univerzalna decimalna klasifikacija je opći klasifikacijski sustav što podrazumijeva da uključuje sva područja znanja, ali i to da se može primijeniti na zbirke koje na sličan način pokrivaju cjelinu znanja.²⁷

Univerzalnost UDK je njezina glavna značajka u odnosu na **područje** koje pokriva jer je unutar klasifikacijskog sustava pokriveno cjelokupno znanje. U odnosu na **primjenjivost** jer se može primijeniti u brojne svrhe: za organizaciju i detaljnu specifikaciju velikih zbirki, bilo dokumenata

²⁶ Usp. Leščić, Jelica. Klasifikacija i predmetno označivanje: priručnik za stručne ispite. Zagreb: Naklada Nediljko Dominović, 2007. Str. 27.

²⁷ Usp. McIlwaine, I.C. Nav.dj. Str. 9.

bilo realija, za organizaciju računalnih datoteka ili informacija koje se stvaraju u elektroničkom obliku ili za organizaciju popisa koji bilježe postojanje takvih jedinica (metapodataka) i za njihovo predmetno pretraživanje. Također, u odnosu na **razumljivost** jer je zasnovana na brojčanim oznakama što sugerira da je shema prikladna za uporabu bilo gdje u svijetu. To također potvrđuje i njezina praktična primjena u brojnim zemljama sa neengleskog govornog područja.

UDK je **aspektna klasifikacija** što znači da se pojmovi promatraju s obzirom na gledište s kojega su obrađene. To znači da se pojmovi mogu javiti i u više skupina npr. mlijeko u medicini, prehrambenoj industriji, u stočarstvu, u kozmetici.

UDK je i **hijerarhijska klasifikacija** što znači da se svaka skupina može dalje dijeliti na svoje logične sastavne dijelove.²⁸ Na taj način se uspostavlja mreža užih, širih i srodnih pojmova što klasifikaciju čini mogućim temeljem općega tezaurusa.²⁹ To se izvodi primjenom načela podjele, a razlikujemo generički odnos (ili vrsta od) i cjelina/dio (ili dio od). **Generički odnos** povezuje skupinu i njezine članove ili vrste. Primjerice vrste škola se rastavlja na osnovne škole, srednje škole itd. **Cjelina/dio ili partitivnost** je odnos čije su skupine u međusobnom odnosu subordinacije ili koordinacije. Primjerice Europa-Italija-srednja Italija-Lazio-Rim.

UDK je **sintetička klasifikacija** što znači da se pojmovi rastavljaju na jednostavne elemente (analiza), a zatim se kombiniraju (sinteza) u svrhu izrade novih kombinacija koje označavaju nove pojmove.³⁰

Značajke UDK su također i **fleksibilnost** koja dozvoljava promjene u redoslijedu navođenja, višestruki pristup tj. dozvoljena je izrada više UDK oznaka za jedan dokument i veliku specifičnost koja se može prilagoditi tako da odgovara pojedinim slučajevima.³¹

²⁸ Isto. Str. 6.

²⁹ Usp. Šauperl, Alenka. Klasifikacija knjižničnega gradiva. Učbenik za študentke in študente bibliotekarstva. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo, 2003. Str. 26. Citirano prema: Leščić, Jelica. Klasifikacija. Nav. dj., str. 29.

³⁰ Isto.

³¹ Usp. McIlwaine, I.C. Nav.dj. Str. 26.

3.2. Struktura Univerzalne decimalne klasifikacije

UDK se sastoji od glavnih i pomoćnih tablica. Glavne tablice navode glavne stručne skupine u kojima su zastupljeni najširi pojmovi određenoga predmetnoga područja, a označeni su jednoznamenkastim glavnim UDK brojem. Razlikujemo deset skupina. Podskupine navode specifičnije pojmove zastupljene dužim brojevima, a brojevi skupine iste dužine koji označavaju istu razinu općenitosti su koordinirani. Pomoćne tablice navode pojmove koji se javljaju uz neke ili sve predmete zastupljene u glavnim tablicama i dodaju se broju skupine da bi izrazili detaljnije značenje, ali mogu i samostalno stajati. Opće pomoćne oznake primjenjive su u svim glavnim skupinama, a razlikujemo opće pomoćne brojeve za jezik, oblik, mjesto, vrijeme i etničke zajednice. Specijalni pomoćni brojevi primjenjivi su samo u pojedinim glavnim UDK skupinama uz koje su u klasifikacijskim tablicama i navedeni.³²

UDK oznaka nastaje korištenjem UDK brojeva iz glavnih i pomoćnih tablica za potrebe klasificiranja određene jedinice. Temelji se na arapskim brojevima koji su raspoređeni kao decimalni brojevi, a zbog lakšeg čitanja nakon treće znamenke bilježi se točka. Pri klasificiranju je dozvoljeno dodijeliti više pomoćnih oznaka glavnome broju, a u okviru jedne vrste pomoćnih oznaka moguća je kombinacija više pomoćnih brojeva povezanih UDK simbolima za njihovo povezivanje.

Redoslijed navođenja podrazumijeva redoslijed navođenja elemenata UDK oznake pri izradi složene oznake. Važan je za smještaj na policama ili listića u stručnom katalogu jer se dokument može rasporediti samo na jedno mjesto pa moramo biti dosljedni.

Redoslijed uvrštavanja UDK brojeva/oznaka je redoslijed u kojemu se oni uvrštavaju u klasifikacijski niz stručnog kataloga i izlistavaju pri online pretraživanju. Redoslijed se temelji na progresu od općeg prema posebnome, tako da opći pomoćni brojevi dolaze na prvo mjesto.³³

³² Usp. Univerzalna decimalna klasifikacija: hrvatsko džepno izdanje / prijevod s engleskog jezika Jelica Leščić. Zagreb: Naklada Nedićko Dominović, 2003. Str. 12-16.

³³ Isto.

3.3. Uporaba Univerzalne decimalne klasifikacije

UDK se može koristiti na više način, može se koristiti za potrebe fizičkog rasporeda predmeta na policama kao što su knjige, video zapisi, tonski zapisi i sl. Svaka jedinica treba biti označena svojom stručnom skupinom što određuje njezino mjesto u nizu. Primjerice, zbirke kovanog novca ili maraka trebaju biti raspoređene po mjestu jer se zemljopisno grupiranje smatra boljim od abecednog. Također, UDK se može koristiti i za izradu popisa u tiskanom ili elektroničkom obliku koji ne moraju biti povezani s fizičkim rasporedom jedinica. Primjerice, detaljno indeksiranje slika na poštanskim markama ili kovanom novcu, u zbirkama ilustracija ili umjetničkim djelima po predmetu. Same jedinice mogu biti raspoređene prema različitim kriterijima, npr. po mjestu nastanka poštanskih maraka ili po veličini. Tako se u zapis može uključiti mnogo različitih informacija. UDK se također koristi i za predmetno označavanje u velikim privatnim umjetničkim zbirkama jer slike, skulpture i ukrasi mogu tražiti povijesnu informaciju o osobama, odjeći, životinjskim vrstama i slično.³⁴

4. Blissova bibliografska klasifikacija (Bliss Bibliographic Classification)

Autor Bibliografske klasifikacije Henry Evelyn Bliss rođen je 1870. godine u New Yorku gdje je i završio školovanje na *College of the City*. Nakon diplomiranja 1891. godine radi u knjižnici svog koledža sve do mirovine 1940. godine. Bliss je najveći dio života i rada posvetio izučavanju klasifikacije, a njegov doprinos teoriji i praksi knjižničarstvu i knjižničnoj klasifikaciji izuzetno je značajan. Godine 1910. objavljuje članak u časopisu *Library Journal* pod naslovom *A modern classification for libraries, with simple notation, mnemonics and alternatives* koji sadržava originalne misli i planove te osnovu njegove klasifikacijske sheme. U članku Bliss prvi put iznosi neke principe svog teoretskog pristupa klasifikaciji. Godine 1929. objavljuje djelo pod nazivom *Organization of knowledge and the system of the science* koje je nastalo kao rezultat njegovog proučavanja metoda organizacije.³⁵ Navodi četrnaest osnovnih principa koji su osnova logične i znanstvene klasifikacije znanja, ne samo na teoretskoj razini nego i praktičnoj. Blissova osnovna ideja je da knjižnična klasifikacija treba biti organizirana u skladu sa metodama rada i znanstvenih i obrazovnih ustanova. U djelu *The organization of knowledge in libraries* objavljenom 1933. godine

³⁴ Isto. Str. 16.

³⁵ Usp. Žuljević, Emir. Nav.dj. Str. 126.

spomenutih četrnaest principa proširio je na trideset, a u drugom izdanju istoimene knjige objavljenom 1936. proširio je na trideset i dva principa dovodeći ih u bližu vezu sa budućom klasifikacijom te ju sada mnogo specifičnije određuje i objašnjava. Za vrijeme 9. FID konferencije 1938. godine jasnije su određeni, sumirani te ponovno objašnjeni teoretski principi Blissove bibliografske klasifikacije (u nastavku BC).³⁶ Tiskani su kao dodatak djelu *The organization of knowledge in libraries* pod naslovom *The theory of BC summarized*.

Paralelno sa teoretskom razradom principa BC, Bliss je razvijao i sam sistem u knjižnici koledža te je od 1902. do 1912. radio na skiciranju i preuređivanju sheme. Prvo potpuno izdanje BC poznato danas kao BC1 izdano je u periodu od 1940. do 1953. godine. Prvi dio koji obuhvaća uvod, prethodne tablice, sistematske tablice i skupine A-G objavljeno je 1940. godine. Drugi dio koji sadrži skupine H-K, društvene znanosti sa uvodom i kazalom objavljeno je 1947. godine, a treći dio koji uključuje skupine L-Z i četvrti dio koji sadrži opće kazalo za prva tri dijela BC objavljeni su 1953. godine.³⁷

Kasnija revizija se vršila putem BC biltena čije izdavanje je započeo sam Bliss 1954. godine. Nakon Blissove smrti 1955. godine, Američko bibliografsko udruženje i Wilson Company učinili su velike napore u izdavanju i distribuciji BC biltena koji od tada izlazi jednom godišnje. Godine 1967. formira se BC udruženje (*BC Association – BCA*) preuzimajući od Wilson Company distribuciju biltena. BC bilteni donose nove pojmove i termine, kao i ispravke u nekim skupinama.³⁸ Kako je tijekom kasnih 1960-ih godina postalo jasna da takva postupna revizija nije bila prikladna za održavanje bibliografske klasifikacije kao živog sustava za bibliografsku organizaciju te da je potrebna radikalnija revizija, izrađen je program za takvu reviziju pod uredništvom Jacka Millsa. S revizijom se započelo 1967. godine, a prve dovršene tablice izašle su 1977. godine poznate kao drugo izdanje Blissove bibliografske klasifikacije (u nastavku BC2).³⁹ Revizija je uglavnom djelo Jacka Millsa, Valerie Land i Vande Broughton, a promjene u drugom izdanju BC-a vršene su u poretku detalja unutar pojedinih skupina, faseta i poboljšanju gostoljubivosti sheme.

³⁶ Isto. Str.127.

³⁷ Isto. Str.128.

³⁸ Isto. Str.129.

³⁹ Usp. Broughton, Vanda. Klasifikacija za 21. stoljeće: načela i struktura Blissove bibliografske klasifikacije. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 44, 1/4 (2001), str. 40.

U BC2 očuvane su osnovne karakteristike izvorne klasifikacije (BC1) te opća infrastruktura toga sustava kao što je redosljed osnovnih skupina, grupi redosljed unutar skupina, slovočane oznake i logična lako pamtljiva struktura. U novim tablicama također je obuhvaćena stroga i logička analiza u fasete i njihove podjele, uspostavljanje predvidljivoga redosljeda navođenja obrnutim redanjem, teorijski bezgranične mogućnosti izrade složenih predmetnih oznaka te znatno pojednostavnjivanje samoga procesa izrade klasifikacijskih oznaka.⁴⁰

4.1. Struktura i načela BC2

Redosljed osnovnih skupina slijedi Blissovu izvornu shemu koji se temelji na logičkom razvoju. Započinje s matematikom i fizikom, nastavlja se na biologiju uz sve veću složenost organizama sve do ljudske vrste koja je predstavljena u antropologiji, medicini i psihologiji. Zatim se nastavlja na znanost o društvu koja je povezana s obrazovanjem, religijom, politikom, trgovinom i tehnologijom, a sve je zaokruženo čovjekovim višim intelektualnim aktivnostima, glazbom, umjetnošću, književnošću, završavajući na bibliografiji i knjižničarskoj znanosti.⁴¹

Raspored u osnovnim skupinama određen je strogim tehnikama fasetne analize. BC2 koristi fasetnu teoriju razvijenu od strane članova *United Kingdom Classification Research Group* koja je proširila S.R. Ranganathanovu teoriju o pet originalnih kategorija (osobnost, materija, energija, prostor i vrijeme) na novih trinaest kategorija koji se koriste za analizu i organizaciju. Osim toga, omogućene su kombinacije između kategorija bazirane na temelju načela progresije od općeg prema posebnom.⁴²

Standardne kategorije korištene u analizi pojmova su:

Stvar - vrsta - dio - svojstvo - materijal - proces - radnja - proizvod - usputni proizvod - primatelj radnje - vršitelj radnje - prostor – vrijeme⁴³.

- Stvar (*thing*) se odnosi na osnovni predmet interesa neke discipline. Najčešće sadrži fizičke predmete (npr. biljka u botanici).

⁴⁰ Isto.

⁴¹ Isto. Str. 42.

⁴² Usp. Needham, Christopher Donald. *Organizing knowledge in libraries: an introduction to information retrieval*. London : Andre Deutch, 1993. Str. 153.

⁴³ Usp. Bliss Classification Association. URL: <http://www.blissclassification.org.uk/bcclass.shtml> (08-09-2011)

- Vrsta (*kind*) sadrži opće velike skupine (npr. botanika, zoologija itd.).
- Dio (*part*) sadrži dijelove i podsustave stvari (npr. bicikl ima dijelove: kotače, pedale, kočnice itd.)
- Svojstvo (*property*) sadrži svojstva tvari.
- Materijal (*material*) predstavljaju materijali, sastavni dijelovi i elementi.
- Proces (*process*) predstavlja radnje koje se događaju same od sebe. (npr. bolest, rast, promjena itd.)
- Radnja (*operation*) sadrži radnje koje su prouzročene nekim vanjskim čimbenikom.
- Proizvod (*product*) se obično javlja kao fizički produkt poput hrane, lijekova
- Usputni proizvod (*by-product*) je ograničen na široko područje tehnologije
- Primatelj radnje (*patient*) predstavlja kategoriju koja je većinom tehnološka: komadi metala
- Vršitelj radnje (*agent*) predstavlja sredstva kojima se izvode radnje. (npr. u medicini kirurg)
- Prostor (*space*) predstavlja bilo koju političku, zemljopisnu ili prostornu dimenziju
- Vrijeme (*time*) predstavlja bilo koje povijesno, kronološko ili vremensko svojstvo⁴⁴:

Nadalje, u određenoj faseti pojmovi se mogu dalje razvrstati prema određenim atributima ili svojstvima. Redoslijed unutar i između nizova tablica najčešće ne podliježe teorijskim pravilima već se odabire pri radu. U BC postoji mogućnost sintetičkog povezivanja klasifikacijskih oznaka, kako iz raznih skupina, tako i iz raznih faseta. Pri tome se zarez upotrebljava kao veza između faseta unutar jedne skupine, a crtica označava međusoban odnos. Također, kao i u UDK postoje pomoćne tablice koje se dijele na opće koje su primjenjive u svim skupinama i specijalne koje se koriste samo u određenom broju naznačenih skupina.⁴⁵

4.2. Primjena Blissove bibliografske klasifikacije

Iako je shema zamišljena kao opća shema za velike zbirke dokumenata, BC2 se primjenjuje uglavnom u specijalnim knjižnicama. Kako je opskrbljena iscrpnom terminologijom i mogućnošću sinteze posebno je prikladna za zbirke specijalizirane građe, posebice specijalnih i znanstvenih knjižnica za društvene znanosti i srodna područja. Također se primjenjuje u mnogim srednje velikim

⁴⁴ Usp. Broughton, Vanda. Klasifikacija. Nav. dj. Str. 43.

⁴⁵ Usp. Žuljević, Emir. Nav.dj. Str.128.

znanstvenim knjižnicama na Sveučilištu u Cambridgeu (Fakultetske knjižnice u Fitzwilliamu, Sidney Sussec and Jesus i dr.).⁴⁶

Može se reći da je BC2 ponajprije sustav za bibliografsku klasifikaciju, tj. za organiziranje dokumenata na temelju njihova predmetnoga sadržaja. Najuobičajenija primjena je u upravljanju i uređivanju stvarnih zbirki dokumenata te izradi kataloga. Međutim, fizički smještaj na policama nije jedina moguća primjena ovog sustava. BC2 se može koristiti kao temelj za izgradnju tezaurusa te je pogodan za izgradnju predmetnih odrednica. Noviji primjeri korištenja BC2 obuhvaćaju njegovu uporabu kao izvora deskriptora za bazu informacija o stručnim zanimanjima.⁴⁷

5. Opća usporedba UDK i BC2

Zajedničko objema klasifikacijskim shemama je postojanje glavnih i pomoćnih tablica. Kod UDK glavne tablice su podijeljene na deset skupina od kojih je svaka skupina zastupljena jednoznamenkastim brojem. Prvih deset skupina su:

- 0 Općenito. Znanost i znanje. Organizacija. Dokumentacija. Knjižničarstvo.
- 1 Filozofija. Psihologija
- 2 Religija. Teologija
- 3 Društvene znanosti. Statistika. Politika. Ekonomija. Trgovina. Pravo. Obrazovanje.
- 4 [Slobodna skupina]
- 5 Matematika i prirodne znanosti
- 6 Primijenjene znanosti. Medicina. Tehnologija
- 7 Umjetnost. Rekreacija. Zabava. Sport
- 8 Jezik. Lingvistika. Književnost
- 9 Geografija. Biografije. Povijest

U drugom izdanju BC2 koje još nije u potpunosti objavljeno nego su neke skupine ostale neobjavljene i mogu se pronaći u obliku nacрта na službenoj mrežnoj stranici,⁴⁸ glavne tablice se dijele na čak dvadeset i pet skupina i sve osim skupine 2/9 se temelje na slovnim oznakama :

⁴⁶ Usp. Broughton, Vanda. Klasifikacija. Nav. dj. Str. 48.

⁴⁷ Isto.

⁴⁸ Bliss Classification Association. URL: Nav. dj. 2011.

2/9	Općenito, pojave, znanje, informatika i tehnologija
A/AL	Filozofija i logika
AM/AX	Matematika, vjerojatnost i statistika
AY/B	Opća znanost, fizika
C	Kemija
D	Astronomija i geoznanosti
DG/DY	Geoznanosti
E/GQ	Biološke znanosti
GR/GZ	Primijenjene biološke znanosti: agrikultura i ekologija
H	Fizikalna antropologija, ljudska biologija, zdravstvene znanosti
I	Psihologija i psihijatrija
J	Obrazovanje
K	Društvo (uključujući društvene znanosti, sociologiju i socijalnu antropologiju)
L/O	Povijest
LA	Arheologija
P	Religija, okultno, moral i etika
Q	Socijalna skrb i kriminalistika
R	Politika i javna administracija
S	Pravo
T	Ekonomija i menadžment
U/V	Tehnologija
W	Umjetnost
WV/WX	Glazba
X/Y	Jezik i književnost
ZA/ZW	Muzeologija

BC2 pokazuje veću razrađenost i detaljnost dodjeljujući društvenim znanostima, statistici, politici, ekonomiji, pravu i obrazovanju zasebne skupine dok se u UDK one sve nalaze zajedno u trećoj skupini. To potvrđuje i činjenica da u UDK muzeologija, arheologija, glazba, astronomija i kemija stoje kao podskupine neke glavne skupine⁴⁹ dok one u BC2 stoje kao zasebne osnovne skupine. Možemo reći da je boljoj razrađenosti BC2 pridonijela radikalna revizija i sistematičan i planski

⁴⁹ Muzeologija je podskupina skupine 0 (Općenito. Znanost i znanje. Organizacija. Dokumentacija. Knjižničarstvo), arheologija je podskupina skupine 9 (Geografija. Biografije. Povijest), glazba je podskupina skupine 7 (Umjetnost. Rekreacija. Zabava. Sport), a astronomija i kemija su podskupine u skupini 5 (Matematika i prirodne znanosti).

pristup izradi dok se kod UDK revizija provodi u obliku izmjena i dopuna te se ne mijenja struktura osnovnih skupina.

Obje klasifikacijske sheme su nastale prvobitno za organiziranje dokumenata na temelju njihova predmetnoga sadržaja no s vremenom su se pretvorile u opće klasifikacijske sheme koje se koriste u knjižnicama diljem svijeta. UDK se danas koristi u oko 130 zemalja svijeta⁵⁰ dok je ta brojka za BC2 daleko manja čemu pridonosi činjenica da je UDK nastala prije te je do nastanka BC2 već bila ukorijenjena u mnogim knjižnicama. Iako su obje opće klasifikacijske sheme primjenjuju se i u specijalnim knjižnicama zbog njihove razrađenosti i opskrbljenosti terminologijom, ali i u izgradnji tezaurusa.⁵¹

6. Usporedba UDK i BC2 klasifikacijskih shema za područje muzeologije

6.1. Cilj istraživanja

Cilj istraživanja je utvrđivanje razlika u opisivanju predmeta između klasifikacijskih shema UDK i BC2 s ciljem utvrđivanja u kojem je stupnju BC2 razrađenija od UDK na području muzeologije.

6.2. Hipoteza

BC2 će biti razrađenija u opisivanju predmeta iz područja muzeologije od UDK.

6.3. Metodologija

Usporednom metodom rađena je analiza BC2 i UDK. Pri tome su se koristili nacrti tablica BC2 skupine „Z: Muzejske znanosti, muzejske studije i muzeologija“⁵² koji još nisu objavljeni nego su dostupni na službenim stranicama *Bliss Classification Association*-a⁵³ i tablice UDK 069 pod nazivom „Muzeji. Stalne izložbe“⁵⁴, ali i druge tablice skupina po potrebi.

⁵⁰ UDC Consortium. URL: <http://www.udcc.org/about.htm> (15-09-2011)

⁵¹ Leščić, Jelica. O tezaursu: načela, izradba, struktura: pregled. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 44, 1-4(2001). Str. 173.

⁵² U radu se rabi prijevod autorice rada budući da je izvorni rad na engleskom jeziku.

⁵³ Bliss museum studies schedule for use in the Haddon library Cambridge / Devised by Aidan Baker, with additions by Jack Mills, Heather Lane and Liz Russell, 2003. URL: <http://www.blissclassification.org.uk/drafts/classZ-museology.pdf> (20-09-2011)

⁵⁴ UDK : I. dio; Društvene i humanističke znanosti. Zagreb : NSK, 2005. Str. 122-123.

6.4. Rezultati istraživanja

Tablice u BC2 iz područja muzeologije nazivaju se: „Muzejske znanosti, muzejske studije i muzeologija“ ne koristeći naziv muzej u naslovu, dok UDK svoje tablice naziva: „Muzeji. Stalne izložbe“. Postoje mnoge razlike i u samom sadržaju tablica.

U BC2 podskupine u skupini Z su: (ZA) ciljevi i uporaba, (ZB) osoblje, (ZC) muzejsko osoblje, (ZD) organizacija, (ZG) filozofije muzeja i njihovi odnosi prema subjektima, (ZM) muzeologija, (ZN) kuratori, (ZO) menadžment, (ZP) vođenje zbirke, (ZQ) korisnička služba, (ZR) artefakti, (ZS) muzejsko uređenje, (ZV) muzeji s obzirom na okruženje i (ZW) muzeji s obzirom na vrstu zbirke.

Podskupine u skupini 069 u UDK su: (069.1) ciljevi, svrhe, korisnost, uključujući obrazovna i poučna funkcija muzeja; (069.2) zgrada i instalacije; (069.3) oprema različite vrste, uključujući uređaji i namještaj; (069.4) postupci uređenja, postavljanje izložaka; (069.5) zbirke i izložci; (069.6) organizacija i upravljanje muzejima; (069.7) muzejske publikacije i (069.8) istraživačka djelatnost muzeja.

U BC2 smjer, funkcija, stupanj djelovanja i učinkovitost kao dio podskupine ZA (ciljevi, uporaba) do neke mjere odgovaraju podskupini u UDK 069.1 (ciljevi, svrhe, korisnost). Razlika je u tome što BC2 donosi detaljniji pregled i dublju razradu. Drugi dio ZA podskupine: struktura i organiziranje odgovara 06.05 (djelatnosti organizacija) podskupini u UDK koja se nalazi izvan skupine za muzeologiju. U BC2 u ovome slučaju svi elementi se nalaze na jednom mjestu dok je to kod UDK razbijeno na dvije skupine.

U BC2 podskupina ZB (osoblje) koja sadrži osobe koje imaju različite veze s muzejima kao što su: vlasnici, osnivački, sakupljači, posjetitelji itd. ne postoji kao podskupina u UDK.

Podskupina ZC (muzejsko osoblje) u BC2 djelomično odgovara u UDK oznaci 069.63 (Upravljanje. Uredsko osoblje). No, BC2 donosi detaljniji pregled u cijeloj podskupini (sedam oznaka) dok se to u UDK nalazi samo u jednoj oznaci.

U BC2 podskupina ZD (organizacija) ekvivalentna je podskupini 069.6 (organizacija i upravljanje muzejima) u UDK. Sve oznake koje se mogu pronaći u UDK, mogu se pronaći i u BC2, no BC2 ipak nudi veću razrađenost. UDK nudi 8 oznaka dok BC2 nudi dvadeset i tri oznake.

Podskupina ZG (filozofije muzeja i njihovi odnosi prema subjektima) u BC2 u kojoj se nalazi: politika muzeja, zakoni vezani uz muzej, ekonomija muzeja kao takva ne postoji UDK nego se oznaka muzeja mora kombinirati sa drugim skupinama. Primjerice, skupina (094) pravni dokumenti i zakoni se mora kombinirati sa muzejima kako bi se dobila oznaka o zakonima koji su vezani uz muzej.

Podskupina ZM (muzeologija) u BC2 nije u potpunosti razrađena, a u UDK se nalazi pod pomoćnom oznakom 069.01 (teorija muzeja, uključujući: muzeologija, muzeografija) koja se kombinira sa drugim oznakama.

Podskupina ZN (kuratori) u BC2 sadržava osobe koje se bave gradnjom, namještanjem, dizajniranjem itd. odgovara podskupini 069.2 (zgrada i instalacije) u UDK, no BC2 nudi veći broj oznaka. U BC2 se nalazi dvadeset i devet oznaka dok u UDK samo šest.

U BC2 podskupina ZO (menadžment) sadrži informacijski menadžment, administrativne službe, financijski menadžment itd. (sveukupno sedam oznaka), dok u UDK takvu tematiku nalazimo jedino pod oznakama 069.611 (uprava u užem smislu) i 069.614 (upravna tijela).

U BC2 podskupina ZP (vođenje zbirke) odgovara podskupini 069.4 (postupci uređenja, postavljanje izložaka), no BC2 donosi veću razrađenost i veći broj oznaka. UDK nudi deset oznaka dok BC2 nudi četrdeset i četiri oznake.

Podskupina ZQ (korisnička služba) u BC2 koja sadrži promocije korištenja, edukacijsku ulogu muzeja, obilasku s vodičem itd. odgovara oznaci 069.12 (obrazovne djelatnosti muzeja općenito, uključujući: razredi, tečajevi, projekcije filmova i dijapozitiva, studijske grupe, obilasci s vodičem) te oznaci 069.272 (usluge za javnost, uključujući: informacijske točke, restorani, kavane, prodajna mjesta). No, u BC2 se nalaze oznake su razrađenije i više idu u dubinu. Također, i u ovom slučaju se svi elementi u BC2 nalaze na jednom mjestu dok je to kod UDK razbijeno na dvije skupine.

U BC2 podskupina ZR (artefakti) koja sadrži podjelu artefakata prema podrijetlu (botanički, životinjski itd.), prema materijalu (drvo, papir itd.) te intelektualni (fotografije, umjetničke slike, kipovi itd.) kao takva ne postoji u UDK nego se oznaci 069.51 (muzejski primjerci) dodaje broj oznake koja će pobliže označiti predmet. Primjerice, dodavanjem oznake skupine 75 (slikarstvo) nastaje složena oznaka 069.51:75 koja označava muzejsku sliku.

Podskupina ZS (muzejsko uređenje) u BC2 koja dijeli muzeje prema mjestu, s obzirom na dostupnost, s obzirom na vlasnika, edukacijske itd. u UDK se dosta skraćeno (u odnosu na BC2) može pronaći pod posebnim pomoćnim oznakama od 069.012 do 069.017 koje se moraju kombinirati sa drugim oznakama.

U BC2 podskupina ZV (muzeji s obzirom na okruženje) donosi podjelu muzeja na otvorene muzeje (nacionalni parkovi), muzeje u zatvorenom itd. te se u UDK nigdje ne može pronaći takva podskupina.

U BC2 podskupina ZW (muzeji s obzirom na vrstu zbirke) u UDK se pronalazi jedino pod posebnom pomoćnom oznakom 069.02 (muzeji s obzirom na specijalnost, vrste zbirke) te se kombinira sa drugim skupinama. Primjerice, dodavanjem skupine 5 (prirodne znanosti), nastaje 069.02:5 muzej prirodnih znanosti.

6. 5. Rasprava

Iz navedenih rezultata možemo zaključiti da je svaka podskupina za područje muzeologije u BC2 u svakom pogledu razrađenija od podskupina za područje muzeologije u UDK. U BC2 postoje podskupine koje u UDK uopće ne postoje, kao što su: ZB (osoblje), ZG (filozofije muzeja i njihovi odnosi prema subjektima) te ZV (muzeji s obzirom na okruženje). Također, u BC2 postoje cijele podskupine kao što su ZR (artefakti) i ZW (muzeji s obzirom na vrstu zbirke) koji se u UDK nalaze samo pod jednom oznakom i moraju se kombinirati sa drugim skupinama u UDK. Podskupine u BC2 kao što su ZC (muzejsko osoblje), ZO (menadžment), ZQ (korisnička služba) i ZS (muzejsko uređenje) ne postoje kao podskupine u UDK nego su izražene u samo jednoj ili dvije oznake. No, postoje i podskupine koje su djelomično ekvivalentne u UDK i BC2. Tako podskupina ZA (ciljevi, uporaba) odgovara u UDK podskupinama 069.1 (ciljevi, svrhe, korisnost) i 06.05 (djelatnosti organizacija), podskupina ZD (organizacija) odgovara podskupini 069.6 (organizacija i upravljanje muzejima) u UDK, podskupina ZP (vođenje kolekcije) odgovara podskupini 069.4 (postupci uređenja, postavljanje izložaka), podskupina ZN (kuratori) odgovara podskupini 069.2 (zgrada i instalacije), podskupina ZM (muzeologija) u UDK se nalazi pod pomoćnom oznakom 069.01 (teorija muzeja, uključujući: muzeologija, muzeografija). No, čak i ove skupine koje su ekvivalentne, u BC2 su ipak puno razrađenije i detaljnije. Također, u ponekim slučajevima UDK

nudi dvije podskupine dok se to kod BC2 može pronaći u jednoj podskupini kao što su primjeri da u UDK podskupine 069.1 (ciljevi, svrhe, korisnost) i 06.05 (djelatnosti organizacija) u BC2 odgovaraju podskupini ZA (ciljevi i uporaba). Kao i primjer gdje se u UDK oznake 069.12 (obrazovne djelatnosti muzeja općenito, uključujući: razredi, tečajevi, projekcije filmova i dijapozitiva, studijske grupe, obilasci s vodičem) i 069.272 (usluge za javnost, uključujući: informacijske točke, restorani, kavane, prodajna mjesta) odgovaraju podskupini ZQ (korisnička služba). Način koji BC2 nudi bi za knjižničare bio jednostavniji jer sve što traže se nalaze na jednom mjestu, pod jednom oznakom u tablici. U nastavku slijedi tablica koja nudi sistematičan pregled svih navedenih primjera potpunog preklapanja elemenata, djelomičnog preklapanja elemenata i elemente koji su potpuno različiti:

Tablica 1. Usporedba tablica UDK i BC2 za područje muzeologije

	BC2	UDK
Elementi koji se potpuno preklapaju	ZA (ciljevi, uporaba)	069.1 (Ciljevi. Svrhe. Korisnost) i 06.05 (Djelatnosti organizacija)
	ZD (organizacija)	069.6 (Organizacija i upravljanje muzejima)
	ZP (vođenje kolekcije)	069.4 (Postupci uređenja, postavljanje izložaka)
	ZN (kuratori)	069.2 (Zgrada i instalacije)
	ZM (muzeologija)	069.01 (Teorija muzeja. Uključujući: Muzeologija. Muzeografija)
Elementi koji se djelomično preklapaju (u UDK se nalaze u jednoj ili više oznaka dok im je u BC2 dodijeljena cijela podskupina)	ZR (artefakti)	069.51 (Muzejski primjerci)
	ZW (muzeji s obzirom na vrstu zbirke)	069.02 (Muzeji s obzirom na specijalnost, vrste zbirke)
	ZC (muzejsko osoblje)	069.63 (Upravljanje. Uredsko osoblje)
	ZO (menadžment)	069.611 (Uprava u užem smislu) i 069.614 (Upravna tijela)
	ZQ (korisnička služba)	069.12 (Obrazovne djelatnosti)

		muzeja općenito. Uključujući: razredi. Tečajevi. Projekcije filmova i dijapozitiva. Studijske grupe. Obilasci s vodičem) i 069.272 (Usluge za javnost. Uključujući: Informacijske točke. Restorani. Kavane. Prodajna mjesta)
	ZS (muzejsko uređenje)	069.012 (Muzeji s obzirom na osnivača), 069.013 (Javni muzeji), 069.014 (Muzeji udruga ili društava), 069.015 (Muzeji visokoškolskih ustanova. Uključujući: Sveučilišni muzeji. Visokoškolski muzeji), 069.016 (Školski muzeji) i 069.017 (Privatni muzeji)
Elementi koji su potpuno različiti	ZB (osoblje)	Ne postoji
	ZG (filozofije muzeja i njihovi odnosi prema subjektima)	Ne postoji
	ZV (muzeji s obzirom na okruženje)	Ne postoji

Zaključno, možemo potvrditi hipotezu s kojom je započeto istraživanje da BC2 detaljnije opisuje predmete iz područja muzeologije od UDK.

7. Zaključak

UDK i BC2 su opće klasifikacijske sheme nastale prvobitno za organiziranje dokumenata na temelju njihova predmetnoga sadržaja no s vremenom su se pretvorile u opće klasifikacijske sheme koje se koriste u knjižnicama diljem svijeta. UDK su stvorili Paul Otlet i Henri La Fontaine, a sve je započelo projektom stvaranja opsežnog popisa svega što je bilo napisano od izuma tiska - *Repertoire bibliographiques universel*. Prvobitna zamisao o glavnoj namjeni UDK kao pomagalu za razvrstavanje jedinica u *Repertoire bibliographique* potpuno je zamijenjena razvojem UDK kao klasifikacijske sheme prikladne za svaku namjenu objavljivanjem drugog izdanja (1927.-1933). S druge strane, Blissova bibliografska klasifikacija nastala je kao posljedica cjeloživotnog rada Henryja Evelynja Blissa. Prvo potpuno izdanje Blissove bibliografske klasifikacije poznato danas kao BC1 izdano je u periodu od 1940. do 1953. godine, a drugo izdanje poznato kao BC2 na kojemu je provedena radikalna revizija pod uredništvom Jacka Millsa izdano je 1977. godine. Radikalna revizija i sistematičan i planski pristup izradi pridonijeli su boljoj razrađenosti BC2 dok se kod UDK revizija provodi u obliku izmjena i dopuna te se ne mijenja struktura osnovnih skupina.

Osim što su nastale u drugačijim razdobljima, one su predstavnice različitih vrsta klasifikacijskih shema, a razlikujemo enumerativne, fasetne i analitičko-sintetičke vrste klasifikacijskih shema. BC2 je primjer fasetne sheme dok je UDK hibridna klasifikacija koja ima karakteristike i enumerativne i fasetne sheme. Kako su obje klasifikacijske sheme jedne od glavnih općih klasifikacijskih sustava koji se upotrebljavaju, ali još uvijek nisu podjednako zastupljene u knjižnicama, u ovom su se radu detaljno uspoređivale kako bi se utvrdilo koja shema je pogodnija za knjižnicu i knjižničare. Cilj rada bio je utvrditi razlike između UDK i BC2 za područje muzeologije, a istraživanje je započeto sa pretpostavkom da će BC2 biti razrađenija od UDK iz područja muzeologije koja se na kraju istraživanja potvrdila. Iz navedenih rezultata možemo vidjeti da se u BC2 tablice za područje muzeologije mogu pronaći na jednom mjestu dok su kod UDK raspoređene na više mjesta. Osim skupine za muzeologiju 069, klasifikator će za klasificiranje muzeologije koristiti i skupinu 06.05 (djelatnosti organizacija), a uz oznaku 069.51 (muzejski primjerci) će morati koristiti razne skupine kako bi bolje označili o kojem muzejskom primjerku se radi, dok se kod BC2 to nalazi na jednom mjestu pod skupinom ZR (artefakti).

Naposljetku, može se zaključiti da za osobu koja radi sadržajno označivanje na području muzeologije je BC2 pogodnija, ali još uvijek nije dovoljno rasprostranjena zbog brojnih nedostataka. Prvi nedostatak je to što nije dovršena i postoji veliki broj skupina koje još nisu objavljene među kojima je i skupina za muzeologiju. Također, UDK je duboko ukorijenjena u knjižnicama i reklasifikacija cjelokupnog knjižnog fonda na novu klasifikacijsku shemu (primjerice na BC2) knjižnicama predstavlja dodatan trošak te je potrebno ponovno obučavati knjižničare i korisnike za korištenje novom klasifikacijom.

8. Literatura

1. Batley, Sue. Classification in theory and practice. Oxford ; New Hampshire : Chandos Publishing, 2005.
2. Bliss Classification Association. URL: <http://www.blissclassification.org.uk/bcclass.shtml> (08-09-2011)
3. Bliss museum studies schedule for use in the Haddon library Cambridge / Devised by Aidan Baker, with additions by Jack Mills, Heather Lane and Liz Russell, 2003. URL: <http://www.blissclassification.org.uk/drafts/classZ-museology.pdf> (20-09-2011)
4. Broughton, Vanda. Essential classification. London : Facet Publishing, 2004.
5. Broughton, Vanda. Klasifikacija za 21. stoljeće: načela i struktura Blissove bibliografske klasifikacije. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 44, 1/4 (2001). Str. 38-51.
6. Gabriel, Dunja-Marija. Primjena UDK pri klasifikaciji knjižnične građe iz arheologije i srodnih znanstvenih područja u Nacionalno i sveučilišnoj knjižnici. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 49, 3/4(2006). Str. 100-117.
7. Lasić-Lazić, Jadranka. Znanje o znanju. Zagreb : Filozofski fakultet, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti, 1996.
8. Lasić-Lazić, Jadranka. Sadržajna obrada u knjižnici. // Arhivi, knjižnice, muzeji / uredile Mirna Willer I Tinka Katić. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1998. Str. 165-170.
9. Leščić, Jelica. Klasifikacija i predmetno označivanje: priručnik za stručne ispite. Zagreb : Naklada Nediljko Dominović, 2007.
10. Leščić, Jelica. O tezaurusu: načela, izradba, struktura: pregled. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 44, 1-4(2001). Str. 172-181.
11. Leščić, Jelica. Sadržajna obrada knjižne građe. // Bibliotekarstvo : godišnjak društva bibliotekara Bosne i Hercegovine. 43-46(1998-2001). URL: http://www.openbook.ba/bibliotekarstvo/43/43_jelica_lescic.htm (08-09-2011)
12. Leščić, Jelica. Sadržajna analiza dokumenata: standardi, smjernice, pravila. // Godišnjak Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović“ Varaždin. Broj 2 / glavni i odgovorni urednik Marijan Kraš. Varaždin: Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović“, 1998. Str. 231-237.
13. McIlwaine, I.C. Univerzalna decimalna klasifikacija : upute za uporabu. Zagreb, Osijek : Lokve, 2004.

14. Mikačić, Mira. Teorijske osnove sustava za predmetno označivanje. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1996.
15. Needham, Christopher Donald. Organizing knowledge in libraries: an introduction to information retrieval. London : Andre Deutch, 1993.
16. Svenonius, Elaine. Intelktualne osnove organizacije informacija. Lokve : Benja, 2005.
17. Šauplerl, Alenka. Klasifikacija knjižničnega gradiva. Učbenik za študentke in študente bibliotekarstva. Ljubljana : Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo, 2003.
18. Tadić, Katica. Rad u knjižnici: priručnik za knjižničare. URL:
<http://www.ffzg.unizg.hr/infoz/biblio/nastava/dz/text/pog4a.htm#19> (08-09-2011)
19. Univerzalna decimalna klasifikacija: hrvatsko džepno izdanje / prijevod s engleskog jezika Jelica Leščić. Zagreb : Naklada Nedičko Dominović, 2003.
20. UDC Consortium. URL: <http://www.udcc.org/about.htm> (15-09-2011)
21. UDK : I. dio; Društvene i humanističke znanosti. Zagreb : NSK, 2005.
22. Žuljević, Emir. Savremeni bibliotečki klasifikacioni sistemi. Sarajevo : Društvo bibliotekara BiH, 1988.